

ОТЧЕТЪТ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА БЮДЖЕТА -
НАКРАТКО

2021

МИНИСТЕРСТВО НА ФИНАНСИТЕ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Основната цел на настоящия информационен бюлетин е **да представи накратко и по разбираем за хората начин основните акценти в отчета за изпълнението на Бюджет 2021.**

Отчетите за изпълнението на държавния бюджет по показателите, по които е приет, и на консолидираната фискална програма са въз основа на годишните отчети на първостепенните разпоредители с бюджет и отчета на централния бюджет. Планирането, изпълнението и отчитането на консолидираната фискална програма се извършва на **касова основа**.

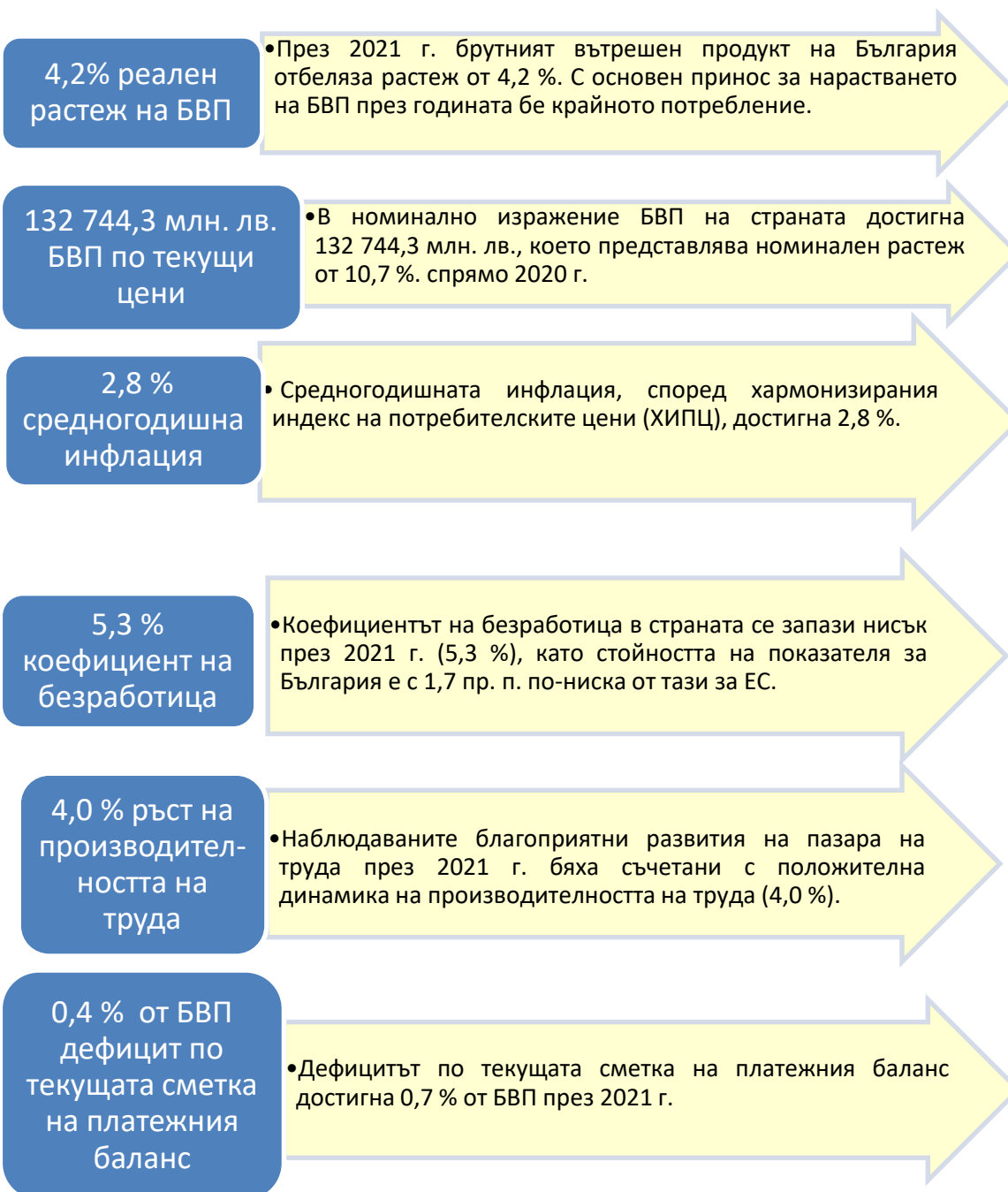
Държавният бюджет е годишният финансов план на държавата и се приема ежегодно от Народното събрание със Закона за държавния бюджет на Република България за съответната година. Освен държавния бюджет, Народното събрание приема и Закон за бюджета на държавното обществено осигуряване и Закон за бюджета на Националната здравноосигурителна каса при осигурена съгласуваност с държавния бюджет и включване в годишните разчети по консолидираната фискална програма. На местно ниво общинските съвети приемат бюджетите на общините, като размерите на бюджетните взаимоотношения с държавния бюджет съответстват на приетите със закона за държавния бюджет за съответната година. Бюджетите на Българската академия на науките, Държавните висши училища, Българската телеграфна агенция, Българската национална телевизия, Българското национално радио, както и другите обособени лица и структурни единици, включени в консолидираната фискална програма, се приемат от управителните им органи съгласно законите, уреждащи техния статут.

Консолидираната фискална програма (КФП) е система от обобщени показатели на включените в нея бюджети, сметки за средства от ЕС и сметки за чужди средства на бюджетните организации. Чрез показателите на КФП се прави оценка на провежданата политика в областта на приходите (данъчноосигурителната политика, ефективността на приходните администрации, формирането на неданъчните приходи, администрирането на помощите и др.), за преразпределителната функция на държавата и за приоритетните сектори, финансирани с публични средства. Бюджетното салдо, приходите и разходите по КФП са основните показатели при представянето на фискалната политика.

Акцент на фискалната политика е и разглеждането на показателите на т. нар. **начислена основа за сектор „Държавно управление“**, който съгласно Европейската система от сметки 2010 (ЕСС 2010) включва всички институционални единици, които са производители на непазарна продукция, предназначена за индивидуално и колективно потребление. С други думи това са всички органи и институции на законодателната, изпълнителната и съдебната власт на държавата, вкл. общинските администрации и социалноосигурителните фондове. Този сектор включва и ограничен брой нефинансови предприятия с предимно непазарна продукция, контролирани от централното правителство или общинските администрации, които са извън обхвата на КФП, както и нетърговски организации извън КФП, но контролирани и основно финансирани от централното правителство и общинските администрации.

Независимо от различния обхват и методология за изчисление на основните показатели по КФП и на сектор „Държавно управление“, техният преглед показва от различен ракурс целите и резултатите на провежданата фискална политика и бюджетната позиция за съответния период.

Основни макроикономически индикатори¹ през 2021 г.

¹Данните на НСИ за 2021 г. са предварителни и съответстват на използваните при изготвянето на Отчета за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2021 г. и придружаващите го документи, приет с Решение на МС № 707/29.09.2022 г.

Съпоставка на отчетните данни за brutния вътрешен продукт с допусканията и параметрите, заложи в макроикономическата прогноза по ЗДБРБ за 2021 г.

При съставяне на бюджета се използва за база макроикономическа прогноза на Министерството на финансите, която се основава на определени допускания и оценки към момента на нейното изготвяне. Съпоставката на реалните отчетни данни за brutния вътрешен продукт с използваните прогнозни оценки на етапа на планиране дава възможност да се оцени до каква степен изпълнението на бюджета следва прогнозирания макроикономически сценарий и да се обособят факторите, допринесли за отклонение на отчетните данни от прогнозите. Голяма част от тези фактори е трудно да бъдат обхванати и правилно оценени на етапа на изготвяне на прогнозата. Следващите редове обясняват наблюдаваните разлики между прогнозните и отчетните стойности на brutния вътрешен продукт за 2021 година.

Изпълнението на ЗДБРБ за 2021 г. бе поставено пред предизвикателства поради нуждата от ресурс за преодоляване на негативните последствия от пандемията. През лятото на 2021 г. бе приета актуализация на бюджетните параметри. Представената съпоставка на отчетните данни за 2021 г. е спрямо макроикономическата прогноза², с която бе приет ЗИД на ЗДБРБ за 2021 г. Номиналната стойност на brutния вътрешен продукт за 2021 г. по отчетни данни към април 2021 г. е с 6,3 млрд. лв. по-висока от прогнозата, използвана в ЗИД на ЗДБРБ за 2021 г., изготвена през юли 2021 г. Около 1,3 млрд. лв. от разликата се дължи на ревизия на данните за БВП за 2020 г., публикувана през октомври 2021 г., а останалата част (5 млрд. лв.) е резултат от разминаване между прогноза и отчет. Номиналната стойност на БВП за 2021 г. нарасна с 10,7 % при прогноза за растеж от 6,6 %.

Реалният растеж на БВП бе по-висок от прогнозирания в ЗИД на ЗДБРБ за 2021 г. с 0,7 пр. п. Компонентите с по-голям положителен принос за растежа от очаквания бяха крайното потребление и изменението на запасите. В същото време бруто образуването на основен капитал и нетният износ бяха с по-съществен отрицателен принос. Крайното потребление е компонентът с най-голямо разминаване в положителна посока. Това се дължи най-вече на по-голям растеж на потреблението на домакинствата. То бе подкрепено от по-високо от очакваното нарастване на разполагаемия доход, поради по-голямо повишение на компенсацията на наетите и на трансферите към домакинствата, най-вече под формата на пенсии. Също така предприетите ограничителни мерки срещу разпространението на COVID-19 не оказаха съществен отрицателен ефект върху потреблението в страната.

Освен по-висок спрямо очакванията реален растеж, бе регистриран и по-голям дефлатор на БВП (с 3,2 пр. п.). Принос за второто имаха всички компоненти. Високите международни цени се отразиха в силно нарастване на цените във външната търговия със стоки и услуги. В съответствие с очакванията бе отчетено по-високо нарастване на цените на износа спрямо тези на вноса. Същевременно, нарастването на цените на инвестиционните стоки се отрази и в по-силно нарастване на дефлатора на инвестициите, а международните цени на суровините постепенно се отразиха и в по-високи потребителските цени в страната.

През 2021 г. растежът на заетостта (съгласно дефиницията на ЕСС 2010) бе много близко до очакванията, залегнали в ЗИД на ЗДБРБ., като беше с 0,1 пр. п. пункта по-нисък от прогнозирания. При коефициента на безработица отчетената стойност на индикатора напълно съвпадна с

² Проект на закон за изменение и допълнение на Закона за държавния бюджет на Република България за 2021 г. <https://www.minfin.bg/bg/legislation7/347>

прогнозираната за годината. Растежът на компенсацията на един нает през 2021 г. бе по-висок спрямо заложените в Бюджет 2021 (9,5 % спрямо 7,7 %). По-високият темп на нарастване на показателя отразяваше по-бързото възстановяване на икономическата активност в страната и респективно по-високия реален растеж производителността на труда през 2021 г.

Очакванията за динамиката на потребителските цени в страната през 2021 г. бяха свързани с ускоряване на инфлацията във връзка с възстановяването от пандемията в глобален мащаб, последвано от забавянето ѝ в средносрочен период по линия на очакваното понижаване на международните цени на суровините и най-вече тези на петрола. Профилът на инфлацията в страната почти напълно съвпадна с очакванията на МФ до средата на 2021 г. След това наблюдаваното поскъпване на енергийните суровини (петрол, природен газ, въглища, електроенергия) се ускори, особено през зимните месеци, а по линия на разгръщащите се преки и косвени ефекти върху широк кръг от стоки и услуги доведе до ускорение в темпа на инфлация над очакваното, както в края на 2021 г., така и по отношение на средногодишната инфлация.

По отношение на платежния баланс, бе отчетен дефицит по текущата сметка от 0,4 % от БВП, докато в актуализираната прогноза от 2021 г. бе очакван излишък от 0,3 % от БВП. Основен принос за отклонението имаше търговията със стоки. Търговският дефицит на страната се влоши през 2021 г. при очаквания за запазване на салдото почти без промени. Водещ фактор бе същественото реално нарастване на вноса, докато динамиката на износа на стоки бе близка до очакваното. Темповете на номинален растеж бяха по-високи от очакваното, поради силното увеличение на международните цени през втората половина на годината. Отчетеният баланс при търговията с услугите бе по-висок от прогнозирания, отразявайки по-ускореното възстановяване на туристическите услуги и възходящата динамика на други услуги. Реализираният износ на стоки и услуги в номинално изражение превиши стойността си спрямо прогнозата с 4,6 млрд. евро, а при вноса - с 4,9 млрд. евро. Излишъкът при търговията със стоки и услуги бе 1,8 % от БВП или с 0,5 пр. п. по-нисък спрямо прогнозния. Общото салдо на доходните статии през годината достигна дефицит от 2,2 % от БВП, което представлява минимално отклонение спрямо прогнозата от 0,1 пр. п.

Ефекти от усвояването на средствата по оперативните програми на ЕС

По изчисления на Министерството на финансите с данни от консолидираната фискална програма на страната за периода 2008-2021 г., средствата от ЕС са финансирани 43,3 % от всички дългосрочни капиталови разходи на правителството. Предвид постепенно напредващия етап на усвояването на средствата по оперативните програми от втория програмен период, делът на европейските средства в общите капиталови разходи по консолидираната фискална програма през 2021 г. е относително висок (50,4 %).

Макроикономическият ефект върху българската икономика от средствата по линия на Кохезионната политика на ЕС е оценен чрез иконометричния модел СИБИЛА, версия 2.0. Така, към края на 2021 г. нивото на реалния БВП е по-високо с 14,5 % спрямо сценария без кохезионни средства. В резултат на Кохезионната политика са стимулирани и частните инвестиции, отбелязали нарастване с 25,7 % спрямо базисния сценарий.

Структурните инструменти имат положително въздействие и върху пазара на труда, като за периода 2008-2021 г. са допринесли за нарастване на заетите и значително намаляване на безработните лица. Към края на разглеждания период, коефициентът на безработица би бил с 9,3 пр. п. по-висок в отсъствието на средствата от ЕС.

Средствата по линия на Кохезионната политика на ЕС са допринесли и за подобряване на конкурентните позиции на българската икономика, като нетният ефект от подкрепените със средства от ЕК интервенции върху износа за периода 2008-2021 г. е възлязъл на 1,2 %.

След завършването на изпълнението на оперативните програми (ОП) от първия програмен период след влизането на страната в ЕС (2007-2013 г.) продължава да набира скорост изпълнението на ОП от втория програмен период (2014-2020 г.). Общата стойност на публичните³ средства по оперативните програми, разплатени през 2021 г., възлиза на 1,2 млрд. евро, представляващи 13,2 % от бюджета на програмите. През 2021 г. година темпът на усвояване е по-висок от този през 2020 г., бележейки ръст 1,9 пр. п. В резултат на това финансовото изпълнение⁴ на програмите достига 65,2 %, което е изоставане спрямо регистрираното ниво през съответния период на миналия програмен период (78,6 %). През 2021 г. част от бюджетите на оперативните програми бяха повишени с оглед смекчаване на негативните ефекти от COVID-19 пандемията, докато голям брой мерки бяха преустановени временно поради наложените мерки за физическа защита на населението от развитие на вируса, което е обяснение за относително по-бавното финансово изпълнение спрямо предходния програмен период.

³ Средства от Европейския фонд за регионално развитие, Кохезионния фонд, Европейския социален фонд и съответното национално съфинансиране

⁴ Включва реално разплатените средства по линия на европейското финансиране и националното съфинансиране

Фискалните развития през 2021 г. бяха доминирани в голяма степен от множество фактори, които не бе възможно да бъдат оценени в пълнота на етапа на планиране. От една страна, с одобрението за прилагане на ваксините срещу COVID-19 в края на 2020 г. се очакваше медицинските рискове, свързани с пандемията, да бъдат овладени в голяма степен и поради тази причина на етапа на планирането ресурсите за обезпечаване на мерките за борба с пандемията бяха разчетени с по-кратък хоризонт на прилагане. От друга страна, към предизвикателствата по отношение на разпространението на COVID-19 и негативните ефекти от пандемията върху икономиката и уязвимите групи от населението се добави и нов фактор със силно изразено влияние върху икономиката – нарастващите цени на енергоносителите и безпрецедентния скок на цената на електрическата енергия на енергийните борси в региона и в цяла Европа, който започна да се проявява след месец юли и набра сила през последното тримесечие на 2021 г. Освен това годината се характеризираше с политическа нестабилност, довела до провеждането на три последователни избора за Парламент и формиране на ново редовно правителство едва в края на годината.

На база на данните от годишните отчети за касовото изпълнение на бюджетите на първостепенните разпоредители с бюджет салдото по консолидираната фискална програма на касова основа за 2021 г. е отрицателно в размер на 3 794,4 млн. лева. Отнесен към БВП, дефицитът по КФП за 2021 г. представлява 2,9 % от БВП. За сравнение в актуализираните разчети към ЗДБРБ за 2021 г. е заложен дефицит за годината в размер на 4 604,2 млн. лв., което означава, че спрямо заложеното в програмата за годината се отчита номинално подобрение на бюджетното салдо с над 0,8 млрд. лв. Бюджетното салдо по КФП за годината на касова основа е в рамките на предвиденото ограничение във фискалното правило по чл. 27, ал. 4 на ЗПФ, а именно, годишният бюджетен дефицит по КФП, изчислен на касова основа, да не надвишава 3 на сто от БВП.

Предвидените законови ограничения по отношение на държавния дълг за 2021 г. са спазени, като номиналният размер на държавния дълг към 31.12.2021 г. е 31,2 млрд. лв., или под прага на предвиденото в ЗДБРБ дългово ограничение от 31,9 млрд. лв., съгласно чл. 69 от ЗДБРБ за 2021 г.

От страна на **приходите** се наблюдаваше интензивно нарастване на постъпленията при всички основни приходни групи – данъчни и осигурителни приходи, неданъчни приходи и постъпления от помощи и дарения, където постъпват грантовете от ЕС. Тази тенденция бе особено изразена през месеците от април до декември, като в годишен план основните приходни показатели отчитат двуцифрен ръст спрямо предходната година. Общо приходите, помощите и даренията по КФП нараснаха с над 8,0 млрд. лв. (18,1 на сто) спрямо предходната година, като основен двигател бяха данъчно-осигурителните постъпления, които формират над 5,0 млрд. лв. от отчетеното увеличение.

Параметрите по **разходите** надвишават актуализираните годишни разчети към ЗДБРБ за 2021 г., като изпълнението спрямо плана за годината представлява 102,0 на сто. Превишението на разчета към ЗДБРБ за 2021 г. се дължи основно на одобрените от Народното събрание допълнителни разходи по реда на чл. 26, ал. 10 от Закона за публичните финанси, с което бяха

утвърдени допълнителни разходи и трансфери по държавния бюджет в общ размер на 1,2 млрд. лв. за сметка на преизпълнение на данъчните приходи. Този допълнителен ресурс бе насочен за мерки за подкрепа на възрастните хора поради продължаващата пандемия от COVID-19 и за мерки за компенсиране на бизнеса поради високите цени на електрическата енергия и природния газ. По този начин бяха допълнени вече одобрените мерки с актуализацията на бюджета от септември 2021 г., които обезпечиха ресурс за мерки за борба с пандемията чрез подкрепа на бизнеса и продължаване подпомагането на най-уязвимата група на пенсионерите през последното тримесечие на годината. Не на последно място с актуализацията на бюджета бяха одобрени и промени в Кодекса за социално осигуряване, които въведоха трайна норма, чрез която пенсиите на всички пенсионери бяха служебно преизчислени от НОИ при промяна на процента за всяка година осигурителен стаж без превръщане в пенсионната формулата от 1,2 на 1,35, считано от 25 декември 2021 г. От тази дата бе увеличен и минималният месечен размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст от 300 лева на 370 лева., което представлява увеличение с над 23 на сто.

Информация за ефектите в приходите и разходите от мерките за борба с COVID-19 и преодоляване на социално-икономическите последствия от пандемията

Мерки в частта на приходите

В условията на действаща извънредна епидемична обстановка във връзка с разпространението на COVID-19, през цялата 2021 г. продължи прилагането на приетите през предходната година мерки, свързани с прилагане на намалена ставка за ДДС на определени стоки и услуги от 20 % на 9 %, освобождаване от облагане с мита и ДДС върху вноса на стоки от медицински характер и увеличаване на размера на данъчните облекчения за деца (чл. 22в и чл. 22г от ЗДДФЛ) за придобитите през 2021 г. доходи. С промени в ЗДДС (обн. ДВ, бр. 107 от 18.12.2020 г.) беше прието облагане с нулева ставка на доставките на ваксини срещу COVID-19 и услугите, пряко свързани с тези ваксини, както и на медицински изделия за инвитро диагностика на COVID-19 и услугите, пряко свързани с тези изделия, с място на изпълнение на територията на страната. Това данъчно третиране се прилага и по отношение на вътреобщностните придобивания с място на изпълнение на територията на страната на тези стоки. Облекченията са с временен характер и ще се прилагат до 31.12.2022 г., с изключение на мярката за някои медицински стоки, която действа до 30 юни 2022 година.

Ефектът от действието на мерките през изминалата 2021 г. се оценява на **0,3 млрд. лв.** по-малко данъчни приходи.

Мерки в частта на разходите

Основен фокус на разходните политики през 2021 г. бяха **мерките за ограничаване на разпространението на COVID-19, подкрепа на здравната система и заетите на първа линия в борбата с пандемията, както и социално-икономическите мерки за намаляване на негативните последствия за най-засегнатите групи от населението и сектори на икономиката.**

Укрепването на звената, непосредствено ангажирани с борбата с разпространението на COVID -19, бе първостепенен приоритет и имаше за цел максимално подсилване на капацитета и недопускане на претоварване на здравната система. Успешното адресиране на предизвикателствата, свързани със здравните аспекти на кризата, наложи мобилизирането на всички налични ресурси.

Социално-икономическите, медицинските, административните, образователните и другите аспекти на кризата, породена от пандемията от COVID-19 наложи мобилизирането на безпрецедентни по размер финансови ресурси, които да бъдат насочени към здравната система,

както и към сферите и икономическите сектори, където негативните ефекти от пандемията бяха най-силно изразени. Ресурсите бяха насочени в няколко основни направления – мерки за подкрепа на домакинствата, мерки в подкрепа на бизнеса и мерки за администрациите на първа линия в борбата с пандемията. Освен по линия на националния бюджет ресурси бяха мобилизирани и по линия на Оперативните програми и фондовете на ЕС. Общият размер на разходите, свързани с изпълнението на мерките за борба с пандемията и намаляване на негативните социално-икономически последици от нея за 2021 г., са близо **6,7 млрд. лв.**

Източник: : отчетите за касовото изпълнение на бюджетите на ПРБ и общините за 2021 г.

Разходите през 2021 г. за обезпечаване на **мерки в подкрепа на домакинствата** са в общ размер на **3 305,6 млн. лв.** (3 150,6 млн. лв. от националния бюджет и 155,0 млн. лв. от сметките за средства от ЕС). От тях с най-голям дял са разходите по мерките, одобрени от правителството като част от социално-икономическия пакет в отговор на епидемичната криза за подкрепа на пенсионерите, които са част от уязвимите от разпространението на COVID-19 групи, за еднократно изплащане на допълнителни суми към пенсиите на всички пенсионери. В изпълнение на параграф 6, ал. 1 и 2 от преходните и заключителни разпоредби на ЗБДОО за 2021 г., ПМС № 84 от 11 март 2021 г., ПМС № 168 от 22 април 2021 г., ПМС № 192 от 27 май 2021 г., ПМС № 204 от 23 юни 2021 г. и ПМС № 242 от 22 юли 2021 г., за периода януари - декември са изплатени еднократни допълнителни суми към пенсиите на всички пенсионери, без оглед на размера на получаваната пенсия (50 лв. за месеците от януари до септември и 120 лева за месеците октомври, ноември и декември 2021 г.) в общ размер на 1 694,6 млн. лв. В допълнение и в изпълнение на Решение на Народното събрание от 23.12.2021 г. за одобряване на допълнителни разходи и трансфери по държавния бюджет за 2021 г. за сметка на преизпълнение на данъчните приходи за 2021 г. (ДВ, бр. 110 от 24.12.2021 г.) към сметка за чужди средства на ДОО са изплатени 750 млн. лв. за изплащане допълнителни суми към пенсията или сбора от пенсиите заедно с добавките и компенсациите към тях на всеки пенсионер в размер на 60 лв. месечно за периода януари-юни 2022 г., които са отчетени като касов разход в бюджета на ДОО за 2021 г. Освен посочените суми, към сметка за чужди средства на ДОО са изплатени 100 млн. лв., които също са отчетени като касов разход по бюджета на ДОО за 2021 г. за изплащането на еднократна добавка от 75 лева към пенсиите на хората със завършен ваксинационен курс или поставена бустерна доза срещу COVID-19. С това общият размер на разходите за изплащане на допълнителна сума към пенсиите, включително средствата за стимулиране на възрастните хора със завършен ваксинационен курс, отчетени в касовия отчет на ДОО за 2021 г. са в размер на **2 544,6 млн. лв.**

По мярка „Реализиране на програми за заетост и мерки за обучение за подкрепа на безработните лица и работодателите“ са изплатени **250,6 млн. лв.**, от които 95,7 от предвидените със Закона за държавния бюджет за 2021 г. и 155,0 млн. лв. по ОП РЧР 2014-2020 г. по следните проекти на Агенцията по заетостта: Проект „Краткосрочна подкрепа за заетост в отговор на

пандемията от COVID-19"; Проект „Заетост за теб“, ОП РЧР 2014-2020; Проект „Запази ме“; Проект „Родители в заетост“, ОП РЧР 2014-2020.

По мярката „Увеличаване на разходите за краткосрочни обезщетения и помощи“ от 01.01 до 31.12.2021 г. са изплатени **278,3 млн. лв.** от ДОО за парични обезщетения за безработица, възникнал поради по-големия брой регистрирани безработни лица, както за изплащане на парични обезщетения за временна неработоспособност на лица, заразени се с COVID-19 и на лица, карантинирани поради близък контакт със заразен с COVID-19.

За осигуряване на ваксини и лекарствени продукти в борбата с пандемията от COVID-19 са усвоени средства в размер на **112,4 млн. лв.** в т. ч.: за закупуване на лекарствения продукт Veklury (Ремдесивир) - **90,8 млн. лева.**

За подкрепа на семейства с деца до 14-годишна възраст, при които родителите не могат да извършват дистанционна работа от вкъщи и нямат възможност да ползват платен отпуск, от Агенцията за социално подпомагане са изплатени месечни целеви помощи в общо в размер на **67,9 млн. лв.** Помощта е регламентирана с ПМС №218 от 17.08.2020 г. и ПМС №322 от 23.11.2020 г. за допълнение на Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане. За отчетния период са изплатени месечни целеви помощи за 12 555 средномесечен брой семейства с деца до 14-годишна възраст.

За еднократна финансова подкрепа за хранителни продукти в размер на 120 лв. на пенсионери, на които пенсията или сборът от пенсиите заедно с добавките и компенсациите към тях е от 300,01 лв. до 369 лв. вкл., към 31.12.2021 г. е изплатената сума е в размер на **48,2 млн. лв.** за 401 336 пенсионери.

Към 31.12.2021 г. за **мерки в подкрепа на бизнеса са предоставени 1 413,9 млн. лв.** (в т.ч. 162,2 млн. лв. от сметките за средства от ЕС).

Най-голям дял имат извършените разходи по бюджета на НОИ по мярката „60/40“ към работодатели за запазване на заетостта на наетите от тях работници и служители в размер на **923,5 млн. лв.**

По процедурата "Подкрепа чрез оборотен капитал за МСП (малки и средни предприятия), засегнати от временните протиепидемични мерки чрез прилагане на схема за подпомагане от Национална агенция за приходите (НАП)" по оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ 2014-2020 (ОПИК) на бизнеса са предоставени средства в размер на **131,6 млн. лв.**

За финансова подкрепа за български творци и артисти пряко засегнати от преустановяването на масови мероприятия на територията на страната, включително културно-развлекателни са предоставени **88,9 млн. лева.**

За допълнителни разходи по бюджета на ДФ“Земеделие“ за подпомагане на засегнатите от негативните ефекти от пандемията земеделски стопани са изплатени **72,7 млн. лева.**

За **мерки за органите на държавното управление, натоварени с дейности по овладяване на пандемията и последствията от COVID-19** са предоставени общо **1 975,5 млн. лв.**, от които 149,3 млн. лв. от сметки за средства от ЕС.

С най-голям дял са разходите за подкрепа на персонала на първа линия, пряко ангажиран с дейности по предотвратяване разпространението на COVID-19 - **769,3 млн. лв.**

Средствата, осигурени от НЗОК на изпълнителите на медицинска помощ, на дентална помощ и на медико-диагностични дейности за работа при неблагоприятни условия във връзка с обявената епидемична обстановка и лечението на COVID-19 са **725,5 млн. лв.**

За подкрепа на медицинския персонал, който работи в условията на огромно напрежение при извънредна епидемична обстановка чрез изплащане на постоянна месечна добавка към възнагражденията на лекарите (600 лв.), на специалисти от професионално направление „Здравни грижи“ (360 лв.) и на санитарни (120 лв.) от държавния бюджет са усвоени **197,9 млн. лева.**

Основни параметри по консолидираната фискална програма за 2021 г.
Таблица с основните параметри по изпълнението на приходите и разходите по
консолидираната фискална програма за 2021 г.

ПОКАЗАТЕЛИ ⁵	Отчет 2020 г.	Програма ⁶ 2021 г.	Отчет 2021 г.	Изпълнение спрямо 2020 г.	Изпълнение спрямо програма
Приходи, помощи и дарения	44 317,7	50 568,2	52 458,9	118,4%	103,7%
-Данъчно-осигурителни приходи	35 848,3	39 425,6	40 876,3	114,0%	103,7%
Преки данъци	6 913,6	7 688,6	8 258,4	119,5%	107,4%
Косвени данъци	16 722,4	18 209,3	18 976,3	113,5%	104,2%
Приходи на социалното и здравното осигуряване	11 008,4	12 282,7	12 230,1	111,1%	99,6%
Други данъци	1 203,9	1 245,0	1 411,5	117,2%	113,4%
-Неданъчни приходи	5 773,1	6 755,8	8 118,0	140,6%	120,2%
-Помощи и дарения	2 696,4	4 386,8	3 464,6	128,5%	79,0%
Разходи и вноска в бюджета на ЕС	47 850,4	55 172,4	56 253,4	117,6%	102,0%
-Нелихвени разходи	45 931,1	52 949,2	53 943,7	117,4%	101,9%
Текущи нелихвени	40 781,6	46 650,2	50 025,5	122,7%	107,2%
в т.ч. социални и здравно- осигурителни плащания	19 174,6	22 831,5	23 267,4	121,3%	101,9%
Капиталови разходи	5 089,4	6 281,0	3 871,5	76,1%	61,6%
Предоставени текущи и капит. трансфери за чужбина	60,1	18,0	46,8	77,9%	260,2%
-Лихви	623,9	657,2	628,6	100,8%	95,7%
Външни лихви	441,2	490,7	465,9	105,6%	95,0%
Вътрешни лихви	182,6	166,5	162,7	89,1%	97,7%
-Вноска в бюджета на ЕС	1 295,5	1 566,1	1 681,0	129,8%	107,3%
Дефицит/излишък	-3 532,7	-4 604,2	-3 794,4		

➤ **Приходите, помощите и даренията по консолидираната фискална програма за 2021 г. са в размер на 52 458,9 млн. лв.**, което представлява 39,5 % от БВП при 36,9 % от БВП за 2020 г. Постъпилите приходи по КФП за 2021 г. представляват 103,7 % спрямо годишните разчети към ЗДБРБ за 2021 г. Изпълнението на приходите по държавния бюджет е 106,8 %, по бюджета на ДОО – 101,2 %, по бюджета на НЗОК – 102,0 %, по бюджетите на общините – 109,7 %, Разплащателна агенция към ДФ „Земеделие“ (вкл. по бюджетите на бенефициентите) – 66,9 %, Национален фонд (вкл. по бюджетите на бенефициентите по оперативните програми) – 64,2 %. Съпоставени с 2020 г., постъпленията по консолидираната фискална програма бележат номинален ръст от 18,4 % (8 140,9 млн. лева).

Общата сума на **данъчните постъпления** (вкл. приходите от осигурителни вноски) за годината възлиза на 40 876,3 млн. лв. (103,7 % спрямо годишните разчети). Относителният дял на данъчните приходи към общите постъпления по КФП е 77,9 %. Данъчните постъпления за 2021 г. представляват 30,8 % от БВП за годината, при 29,9 % от БВП за 2020 г. Съпоставени с предходната

⁵ Поради закръгляне в млн. лв. (респективно в проценти), някои сумарни позиции в таблиците и графиките не се изчерпват от съставните им числа.

⁶ С оглед съпоставимост с отчетните данни на показателите по КФП по програмата за 2021 г.:

i) разчетите в позицията „Резерв за непредвидени и/или неотложни разходи“ са отнесени в съответните разходни позиции според основното предназначение на планираните средства;

ii) Нетният прираст на държавния резерв е отнесен в позицията „Капиталови разходи“.

година, данъчните приходи нарастват номинално с 5 028,0 млн. лв. (14,0 %). В номинален размер приходите от преки данъци възлизат на 8 258,4 млн. лв., приходите от косвени данъци са в размер на 18 976,3 млн. лв., приходите от осигурителни вноски са в размер на 12 230,1 млн. лв., а постъпленията от други данъци (включват други данъци по ЗКПО, имуществени данъци и др.) са в размер на 1 411,5 млн. лева.

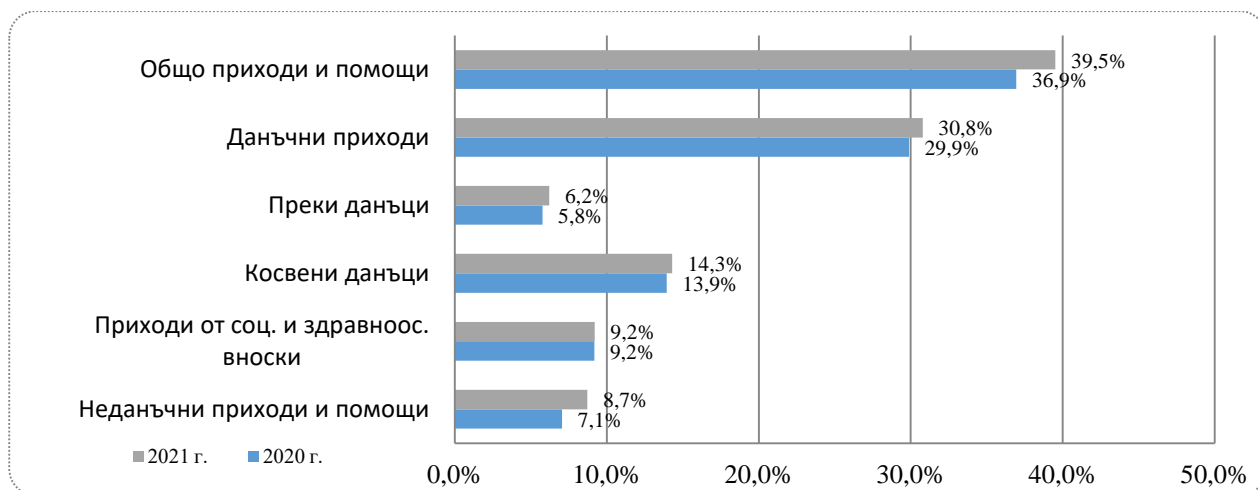
Приходите в частта на преките данъци възлизат на 8 258,4 млн. лв., което представлява 107,4 % спрямо планираните за годината. Постъпленията от преки данъци за 2021 г. представляват 6,2 % от БВП при 5,8 % от БВП за 2021 г. Приходите от косвени данъци са в размер на 18 976,3 млн. лв., което представлява 104,2 % спрямо годишния разчет. Постъпленията от косвени данъци представляват 14,3 % от БВП, при 13,9 % за 2020 г. Постъпленията от други данъци (включват други данъци по ЗКПО, имуществени данъци и др.) са в размер на 1 411,5 млн. лв., което представлява 113,4 % от годишните разчети за 2021 година.

Приходите от социалноосигурителни и здравни вноски за 2021 г. са в размер на 12 230,1 млн. лв., 99,6 % от планираните за 2021 г. и с 1 221,7 млн. лв. (11,1 %) повече спрямо предходната година. Отнесени към БВП, приходите от социално и здравноосигурителни вноски за 2021 г. представляват 9,2 % при 9,2 % от БВП за 2020 г. Постъпилите през 2021 година приходи от социалноосигурителни вноски са в размер на 8 840,8 млн. лв., което е 98,7 % изпълнение на заложените за 2021 г. разчети и с 884,4 млн. лв. (11,1 %) повече спрямо 2020 г. Приходите от здравноосигурителни вноски, постъпили по бюджета на НЗОК, са в размер на 3 389,2 млн. лв., което е 101,9 % изпълнение на заложените в ЗБНЗОК за 2021 г. средства и с 337,3 млн. лв. (11,1 %) повече спрямо 2020 г.

Неданъчните приходи са **8 118,0 млн. лв.**, което представлява 120,2 % изпълнение на годишните разчети. Относителният дял на неданъчните приходи към общите постъпления по КФП е 15,5 %. Неданъчните постъпления за 2021 г. представляват 6,1 % от БВП за годината, при 4,8 % от БВП за 2020 г. Това е с 2 344,9 млн. лв. (40,6 %) повече спрямо предходната година.

Помощите и даренията (основно средства от Структурните и Кохезионния фондове, от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони по линия на ПРСР, без директни плащания, и ЕФМДР) за 2021 г. са в размер **3 464,6 млн. лв.**, което представлява 79,0 % от разчета за годината. Постъпилите помощи и дарения за 2021 г. представляват 2,6 % от БВП за годината, при 2,2 % от БВП за 2020 г.

Приходи по КФП за 2020 г. и 2021 г., представени като процент от БВП

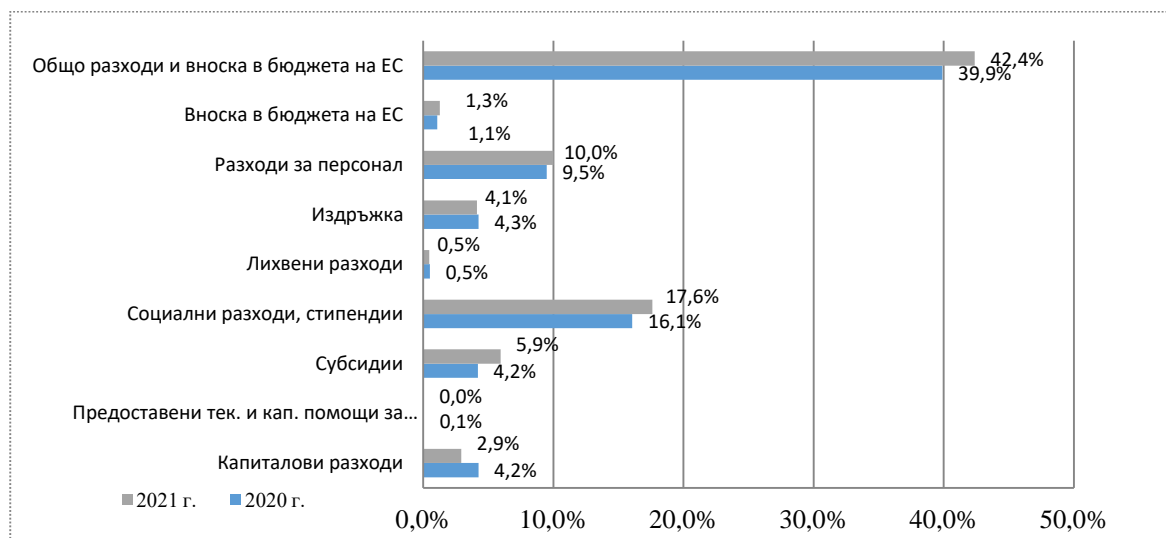

* В частта на преките данъци са включени и другите данъци

➤ **Общият размер на разходите по КФП** (вкл. вноската на Република България в бюджета на ЕС) за годината **възлиза на 56 253,4 млн. лв.**, което представлява 102,0 % спрямо годишния

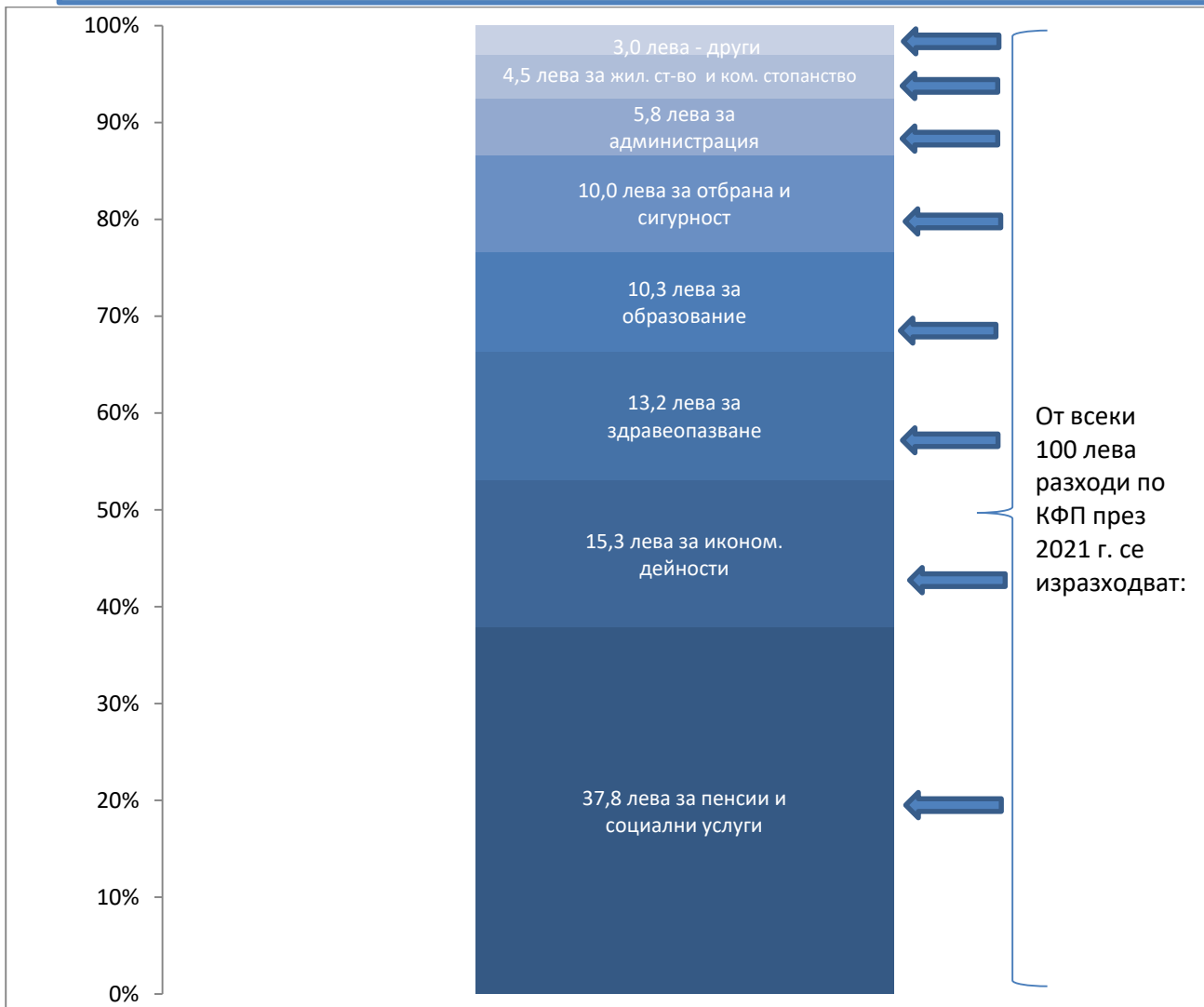
разчет за 2021 г. *Лихвените плащания* възлизат на 628,6 млн. лв. (95,7 % от планираните за 2021 г.), *текущите нелихвени разходи* – на 50 025,5 млн. лв. (107,2 % спрямо разчета за годината), *капиталови разходи* (вкл. нетния прираст на държавния резерв) – 3 871,5 млн. лв. (61,6 % от разчетите към ЗДБРБ за 2021 г.) и *предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина* – 46,8 млн. лв. при планирани с разчетите към ЗДБРБ за 2021 г. 18,0 млн. лева. Разходите по КФП, представени като процент от БВП, представляват 42,4 % от БВП за 2021 г. при 39,9 % от БВП за 2020 г. Превишението на разчета към ЗДБРБ за 2021 г. се дължи основно на одобрените от Народното събрание по реда на чл. 26, ал. 10 от Закона за публичните финанси допълнителни разходи и трансфери по държавния бюджет в общ размер на 1,2 млрд. лв. за сметка на изпълнение на данъчните приходи.

Разходи по икономически елементи за 2019 г. и 2021 г. отнесени към БВП

Направление на разходите по КФП за 2021 г. по функционален признак

Разгледани *по функционален признак*, бюджетните разходи отразяват основните направления на разходните политики по КФП в рамките на бюджетния ресурс за 2021 г. Разходите, извършени за обезпечаване на политиките и отговорностите на държавата в сферата на социалното осигуряване, подпомагане и грижи, икономическите дейности и услуги, здравеопазването, образованието и отбраната и сигурността съставляват 86,7 на сто от всички разходи, извършени през 2021 година.

Социално осигуряване, подпомагане и грижи

С най-голям относителен дял (**37,8 %**) от общите разходи по КФП за 2021 г. са разходите във функция „**Социално осигуряване, подпомагане и грижи**“. В тази функция се отчитат разходите за пенсии, социални помощи и обезщетения и разходите за издръжка на службите за социално осигуряване. Общите разходи за функцията за годината възлизат на **20 648,9 млн. лв.** или **15,6 % от БВП**.

С най-голям относителен дял във функцията са разходите в група „Пенсии“, отчетени по бюджетите на ДОО и УПФ, които възлизат на 14 302,3 млн. лв. и нарастват с 3 118,1 млн. лв. (27,9 %) спрямо предходната година. Основна причина за това значително увеличение е изплащането на сума в размер на 1,7 млрд. лв. за добавки към пенсиите на всички пенсионери (в размер на 50

лева за месеците от януари до септември и 120 лева за месеците от октомври до декември). Освен това, в изпълнение на Решение на Народното събрание от 23.12.2021 г. за одобряване на допълнителни разходи и трансфери по държавния бюджет за 2021 г. за сметка на преизпълнение на данъчните приходи (ДВ, бр. 110 от 24.12.2021 г.) бяха обезпечени 750 млн. лв. за изплащане на добавки към пенсиите на всички пенсионери в размер на 60 лева за първите шест месеца на 2022 г. и 100 млн. лв. за добавки по 75 лв. към пенсиите на пенсионерите с направена/започната ваксинация срещу COVID-19. Наред с това, влияние върху разходите за пенсии оказва и увеличението на размера на минималната пенсия за осигурителен стаж и възраст и на максималния размер на пенсията от началото на 2021 г., базов ефект от увеличението на пенсиите през юли 2020 г., както и увеличението от месец юли 2021 година.

Общата сума на разходите в група „Социални помощи и обезщетения“ на консолидирано ниво възлиза на 3 525,2 млн. лв., което представлява 90,8 % от годишните разчети (вкл. средствата от резерва за непредвидени и неотложни разходи). В структурно отношение това са разходи, които се извършват по държавния бюджет (главно по бюджета на МТСП) и бюджета на ДОО. Размерът на усвоените разходи в групата по държавния бюджет е 1 294,2 млн. лв. Преобладаващата част от тях са по бюджета на МТСП за помощи и добавки по Закона за социално подпомагане, в т. ч. месечни целеви помощи при обявено извънредно положение или обявена извънредна епидемична обстановка; Закона за хората с увреждания; Закона за семейните помощи за деца; Закона за закрила на детето и др.

Отчетените разходи за социални помощи и обезщетения по **бюджета на ДОО** са в размер на 2 096,7 млн. лв. Спрямо 2020 г. **изплатените обезщетения по КСО** са нараснали с 81,5 млн. лв., или ръст от 4,0 %. Изплатените суми по основните социални рискове са както следва: обезщетения за временна неработоспособност поради общо заболяване, гледане на болен член от семейството и карантина, и нетрудови злополуки - 823,4 млн. лв.; обезщетения за безработица - 528,9 млн. лв.; обезщетения при бременност и раждане - 520,3 млн. лв.; обезщетения за отглеждане на малко дете - 190,8 млн. лв.; обезщетения за осиновяване на дете до 5-годишна възраст - 3,3 млн. лв.

Като текущи трансфери за домакинствата в тази група се отчитат и изплатените през 2021 г. средства от бюджета на НЗОК за сметка на трансфера от МЗ за дейности за здравнонеосигурени лица, лекарствени продукти и за потребителска такса в размер на 130,2 млн. лв.

Общият размер на изразходваните средства за група „Програми, дейности и служби по социалното осигуряване, подпомагане и заетостта“ за 2021 г. е 2 821,4 млн. лв., като основните системи, по които са извършени разходите, са държавния бюджет, бюджетите на общините, социалноосигурителните фондове и сметките за средства от ЕС. С най-голям дял в групата са разходите, отчетени по бюджета на социалноосигурителните фондове (968,4 млн. лв.). От тях разходи към работодатели за запазване на заетостта на наетите от тях работници и служители са в размер на 823,5 млн. лв., в т.ч. 131,9 млн. лв. прехвърлени в сметка за чужди средства на основание ПМС № 151 от 2020 г. С ресурса, използван през 2021 г., в т.ч. от сметката за чужди средства, разкрита през 2020 г., са подкрепени 9 061 работодатели и са запазени работните места на 240 169 работници и служители. По бюджетите на общините с разчетите към ЗДБРБ за 2021 г. в група „Програми, дейности и служби по социалното осигуряване, подпомагане и заетостта“ са предвидени средства в размер на 558,0 млн. лв. Изпълнението е 957,4 млн. лв. (от които 942,7 млн. лв. са текущите разходи), което представлява 171,6 % спрямо плана. Разходите по групата са предназначени за обезпечаване дейностите по социалното подпомагане и заетостта. Размерът на разходите в групата по държавния бюджет е 470,6 млн. лв. Значителен е и дялът на средствата от ЕС - 424,5 млн. лева. Те са отчетени по ОП „Развитие на човешките ресурси“, ОП „Фонд за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица“ и ОП „Региони в растеж“.

Икономически дейности и услуги

На второ място в структурата на общите разходи по КФП за 2021 г. е функция „**Икономически дейности и услуги**“ в размер на **8 330,2 млн. лв.** Те съставляват 15,3 % от общите разходи по КФП и са свързани с реализиране на приоритети в сферата на енергетиката, промишлеността и строителството, транспорта и съобщенията, селското и горското стопанство, риболова, туризма и други. Основните направления, в които са изразходвани средствата по тази функция, са: изграждане на инфраструктурни обекти с национално значение, ремонт и поддържане на съществуващата транспортна мрежа и подпомагане на земеделските производители.

През 2021 г. с най-голям относителен дял във функцията (47,2 %) са разходите по група „**Минно дело, горива и енергия**“. Общият размер на усвоените средства по групата е 3 930,4 млн. лв., като преобладаваща част от тях (2 568,5 млн. лв.) са извършени по бюджета на Фонд "Сигурност на електроенергийната система" (ФСЕС). С основната част от тях са платени средства за покриване на разходите, извършени от обществения доставчик (на ел. енергия), произтичащи от задълженията му по чл. 93а и 94 от Закона за енергетиката /ЗЕ/, за предоставяне на премия на производителите по чл. 162а от ЗЕ и производител с обект на обща инсталирана мощност 1 MW и над 1 MW до 02.02.2021 г. и с обща мощност след 02.02.2021 г. – 500 kW и над 500 kW, по Закона за енергията от възобновяеми източници (ЗЕВИ), включително за минали регулаторни периоди и от 02.02.2021 г. за лихви, договорени с рамково споразумение между фонда и кредитна или друга финансираща институция за финансиране на проекти за енергийна ефективност.

За 2021 г. отчетените разходи по държавния бюджет в групата са в размер на 1 359,9 млн. лв. и са изразходени по бюджета на Министерството на енергетиката. Усвоените през годината средства са за реализиране на политиката в областта на енергетиката насочени към гарантиране на енергийната сигурност на страната чрез проучване на нови райони за снабдяване с горива, проучване на нови технологии, по-нататъшно разработване на местните ресурси и подобряване на инфраструктурата за достъп до нови източници на снабдяване, в т.ч. изграждане на междусистемни газови връзки на България със съседните страни и др.; пълна либерализация на пазарите на електроенергия и газ интегрирането им в Общия европейски енергиен пазар; ограничаване на външната зависимост от енергиен внос чрез диверсификация на енергийните доставки, енергоспестяване и насърчаване на използването на местни ресурси и енергия от ВИ; насърчаване въвеждането на енергоефективни и екологосъобразни технологии; минимизиране влиянието на производството, преноса и използването на енергия върху околната среда, подобряване управлението на естествените ресурси; подкрепа на енергоспестяването; качествено и сигурно задоволяване потребностите на обществото от енергия и енергийни ресурси; запазване и развитие капацитета на ядрената енергетика и свързаните с нея дейности, в т.ч. продължаване живота на блокове 5 и 6 на АЕЦ „Козлодуй“ и др.

Разходите по група „**Транспорт и съобщения**“ са в размер на 2 444,7 млн. лв. Целта на провежданата политика в този сектор е развитие, поддържане, модернизация и изграждане на пътната и железопътната инфраструктура; организация и управление на транспорта, осигуряване на безопасност, сигурност и екологосъобразност, както и развитие на съобщенията и информационните технологии.

Към 31.12.2021 г. отчетените разходи по държавния бюджет в група „Транспорт и съобщения“ са в размер на 1 364,8 млн. лв., от които по бюджетите на министерства и ведомства 847,8 млн. лв.

През 2021 г. чрез бюджета на Министерство на транспорта и съобщенията (МТС) са предоставени субсидии за „БДЖ – Пътнически превози“ ЕООД за изпълнението на обществена превозна услуга – превоз на пътници на територията на Република България с железопътен транспорт в размер на 81,7 млн. лв. В изпълнение на задължението за компенсиране на несправедливата финансова тежест от изпълнението на универсалната пощенска услуга през 2020 г. на „Български пощи“ ЕАД са изплатени 34,9 млн. лв. През 2021 г. за компенсиране на

извършването на услугата от общ икономически интерес по разпространение на периодични печатни издания (вестници и списания) с отстъпки на едро и дребно, директно или на абонаментна основа, на „Български пощи“ ЕАД са изплатени 25,0 млн. лв. През 2021 г. екипът на МТС подготви и обоснова необходимостта от нова мярка за подпомагане на автобусните превозвачи (с оглед на продължаващата криза с разпространението на COVID-19), насочена към микро-, малки, средни и големи предприятия. С Постановление № 415/01.12.2021 г. на Министерския съвет са одобрени допълнителни разходи в размер на 40 млн. лв. по бюджета на министерството за 2021 г.

През 2021 г. по бюджета на Агенция „Пътна инфраструктура“ (АПИ), второстепенен разпоредител с бюджет към министъра на регионалното развитие и благоустройството, по група „Транспорт и съобщения“ са отчетени средства в размер на 397,5 млн. лв. Изпълняваните дейности от АПИ бяха насочени към осигуряване на съпоставимо с европейската практика високо ниво на автотранспортна достъпност и мобилност за територията на Република България; към поддържане и развитие на републиканската пътна инфраструктура в съответствие със съвременните изисквания на автомобилния транспорт и модернизация и обновяване на републиканската пътна мрежа.

Отчетените разходи по общинските бюджети за група „Транспорт и съобщения“ са в размер на 449,4 млн. лв., от които 358,6 млн. лв. текущи и 90,8 млн. лв. капиталови разходи. Средствата са основно за поддържане на четвъртокласната пътна мрежа на общините и прилежащата към нея инфраструктура, субсидии за вътрешноградския и междуселищния транспорт и др.

Изразходваните средства от ЕС в група „Транспорт и съобщения“ са в размер на 630,5 млн. лв. (в т.ч. капиталови разходи 586,4 млн. лв.), основно по оперативни програми „Транспорт и транспортна инфраструктура“, „Региони в растеж“, „Околна среда“ и др.

Общата сума на разходите в група „Селско стопанство, горско стопанство, лов и риболов“ е 1 035,2 млн. лева. От тази сума 625,0 млн. лв. са отчетени от Министерството на земеделието (МЗМ) и Държавен фонд (ДФ) „Земеделие“. Средствата по бюджета на МЗМ – 221,0 млн. лв. са за изпълнение на следните политики: борба със заразни и паразитни болести; събиране и унищожаване на високорискови отпадъци; закупуване на ваксини и диагностикуми; покупка на противораждни ракети за борба с градушките; охрана и възпроизводство на горите; издръжка на горската и ловна стража с оглед опазване на горите и дивеча; опазване, възстановяване и подобряване на почвеното плодородие и екологичните функции на почвената покривка; развитието на лозаровинарския сектор в страната съгласно изискванията на ЕС; опазване и възпроизводство на рибата и аквакултурите, опазване и обогатяване на рибните ресурси в страната; изпитване, изследване и сертифициране на земеделската и горска техника; сортоизпитване, сертифициране и контрол на посевния и посадъчен материал; опазване на страната от проникването и разпространяването на вредители по растенията и растителните продукти; за субсидиране цената на водата за поливни нужди и други.

Средствата, изразходвани през 2021 г. за реализиране на национални политики в сектора чрез бюджета на Държавен фонд „Земеделие“ са в размер на 404,0 млн. лв. Най-голяма част от средствата са изразходени за осъществяване на държавно подпомагане под формата на държавни помощи (203,0 млн. лв.), следвани от преходна национална помощ за тютюн (71,1 млн. лв.) и преходна национална помощ за животни (47,5 млн. лв.).

Изразходваните европейски средства в група „Селско стопанство, горско стопанство, лов и риболов“ са 386,7 млн. лв., включително разходите за национално съфинансиране. Основната част от тези разходи (358,5 млн. лв.) са извършени чрез *Разплащателната агенция към Държавен фонд „Земеделие“* за финансиране на мерки и програми, финансирани чрез Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони, Европейския фонд за рибарство и Европейския фонд за гарантиране на земеделието.

По общинските бюджети в групата са изразходвани 23,4 млн. лв. В групата се отчитат разходите, определени по решение на общинския съвет, свързани с охрана на земеделски имоти,

горски площи, управление и регулиране на дейностите по горско стопанство, лов и риболов и други дейности по селско и горско стопанство.

Разходите в сферите на *промишлеността и строителството, туризма и другите дейности по икономиката* са в размер на 919,9 млн. лв. и са изразходвани за: устойчиво икономическо развитие и повишаване конкурентоспособността на българската икономика; преодоляване на негативните последици от пандемията от COVID-19 върху туристическия сектор и повишаване на конкурентоспособността на българския туризъм; подобряване на бизнес климата, условията за инвестиции, иновации, високите технологии и предприемаческата активност, осигуряване закрила на индустриалната собственост и др. Преобладаващо изразходваните суми са от сметките за средства от ЕС – 609,9 млн. лв. (основно по ОП „Иновации и конкурентоспособност“).

Здравеопазване

В структурата на общите разходи по КФП за 2021 г. разходите за функция **„Здравеопазване“** са с дял от 13,2 %, които отразяват държавната политика в областта на общественото здраве и здравето осигуряване. Изразходваните средства в сферата на здравеопазването за 2021 г. са в размер на **7 219,1 млн. лв.** и представляват 5,4 % от БВП. Отчетените разходи в тази функция по бюджета на НЗОК са в размер на 5 569,8 млн. лв., като с най-голям относителен дял са здравноосигурителните плащания в размер на 5 121,2 млн. лв., изразходвани по следните направления: първична извънболнична медицинска помощ - 283,2 млн. лв.; специализирана извънболнична медицинска помощ - 305,3 млн. лв.; дентална помощ - 222,8 млн. лв.; медико-диагностична дейност - 133,0 млн. лв.; лекарствени продукти, медицински изделия и диетични храни за специални медицински цели за домашно лечение на територията на страната и за лекарствени продукти за лечение на злокачествени заболявания в условията на болнична медицинска помощ, които НЗОК заплаща извън стойността на оказваните медицински услуги - 1 390,6 млн. лв.; медицински изделия, прилагани в болничната медицинска помощ - 96,0 млн. лв.; болнична медицинска помощ – 2 543,1 млн. лв. и др. здравноосигурителни плащания - 147,2 млн. лева. Разходите по държавния бюджет за функция **„Здравеопазване“** през 2021 г. са в размер на 1 270,4 млн. лв. и са насочени към финансиране на следните приоритети: осигуряване на ваксини и лекарствени продукти в борбата с пандемията от COVID-19; осигуряване на финансиране от НЗОК на изпълнителите на медицинска помощ, на дентална помощ и на медико-диагностични дейности за работа при неблагоприятни условия във връзка с обявената епидемична обстановка и лечението на COVID-19; основни системи на общественото здравеопазване – центрове за спешна медицинска помощ; регионални инспекции, центрове за трансфузионна хематология и др.; национални здравни програми по стратегически здравни приоритети и социално значими заболявания; осигуряване на медикаменти, консумативи и биопродукти по централна доставка; диагностично-консултативна и лечебна дейност в лечебните заведения, в системата на МЗ, МТС, МО, МВР и ММС. Основните разходи за функция **„Здравеопазване“** по държавния бюджет се осъществяват чрез бюджета на Министерство на здравеопазването.

По общинските бюджети за функция **„Здравеопазване“** са отчетени разходи в размер на 273,7 млн. лв. или 100,2 % спрямо предвидените по разчетите (вкл. средствата от резерва за непредвидени и неотложни разходи) към ЗДБРБ за 2021 г. С тези средства са финансирани разходите за персонал в детските ясли и детските кухни, разходите за здравни кабинети в детските градини и училища, здравни медиатори, общинските съвети по наркотични вещества и превантивно информационни центрове и др.

Изразходваните европейски средства във функция **„Здравеопазване“** са в размер на 105,0 млн. лв., основно по ОП **„Развитие на човешките ресурси“** и ОП **„Региони в растеж“**

Образование

Разходите за сферата на **образованието** съставляват 10,3 % от общите разходи по КФП за 2021 г. Сумата на изразходваните средства в тази функция за годината е **5 640,5 млн. лв.**, което представлява 4,2 % от БВП. От тях по държавния бюджет са отчетени разходи в размер на 685,5 млн. лева. През 2021 г. е осигурено изпълнението на приоритета на правителството на удвояване на средствата за възнаграждения на педагогическите специалисти, като за тази цел са осигурени допълнително 360,0 млн. лв., в т.ч. общини.

Най-голяма част от разходите по функцията се извършват от общините, тъй като финансирането на преобладаващата част от детските градини, началните и средните училища е децентрализирано и става чрез общинските бюджети. Разходите по общинските бюджети за функцията са 3 657,5 млн. лева. или 108,0 % спрямо разчетите към ЗДБРБ за 2021 г. Превишението спрямо закона се дължи на финансирането по национални програми „Оптимизиране на вътрешната структура на персонала“, „Осигуряване на съвременна образователна среда“, „Без свободен час“, „Информационни и комуникационни технологии (ИКТ) в системата на предучилищното и училищното образование“, „Отново заедно“ и други национални програми за развитие на образованието. Училищата и детските градини получават допълнителни средства за компенсиране транспортните разходи на педагогическия персонал, за работа с деца от уязвими групи, за стипендии на деца с изяви дарби, за диференцирано заплащане на труда на директорите, за безплатен транспорт на ученици до 16 г. възраст, за закупуване на познавателни книжки, учебници, достъп до електронно четими учебници, учебни комплекти и учебни помагала, за изплащане на стипендии за постигнати образователни резултати, както и средства за издръжка на паралелки за придобиване на квалификация по защитени специалности от професии и по специалности от професии, за които е налице очакван недостиг от специалисти на пазара на труда. В отговор на предизвикателствата пред системата, предвид усложнената епидемична обстановка, са предоставени допълнителни средства на институциите в системата на предучилищното и училищното образование за мерки и дейности, свързани с превенция и ограничаване разпространението на COVID-19, в т.ч. за дезинфекционни материали, уреди за пречистване на въздух и други, включително за тестове за откриване на SARS-CoV-2 на педагогическия персонал, в случай че същите не могат да бъдат осигурени в пълен обем от районните здравни инспекции.

По бюджетите на държавните висши училища са отчетени 1 012,1 млн. лв., които са преобладаващата част от средства за финансиране на дейностите в сферата на висшето образование.

Средствата от ЕС във функцията са в размер на 282,7 млн. лв. и са основно по ОП „Наука и образование за интелигентен растеж“, ОП „Региони в растеж“, и др.

Отбрана и сигурност

Разходите, извършени в сферата на **отбраната и сигурността** през 2021 г., са в размер на 5 457,4 млн. лв., или 10,0 % от общите разходи, което представлява 4,1 % от БВП. С извършените разходи са обезпечени дейностите по осигуряването на националната сигурност и отбрана, поддържането на отбранителния потенциал на страната, опазването на обществения и правовия ред, издръжка на съдебната власт и администрацията на затворите и защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии. Извършените разходи по консолидираната фискална програма за група „**Отбрана**“ през 2021 г. са в размер на 1 709,7 млн. лв. Най-голям относителен дял имат разходите, отчетени по бюджета на Министерството на отбраната (МО) – 1 684,8 млн. лв. През годината усилията на МО бяха фокусирани върху: изпълнение на мисиите и задачите на въоръжените сили; изграждане и поддържане на необходимите отбранителни способности и попълване на техния дефицит; попълване на вакантните длъжности във Въоръжените сили; окомплектоването и подготовката на доброволния резерв; превъоръжаване и модернизация; повишаване на отбранителни способности в контекста на колективната отбрана; изпълнението на приетия пакет Цели на способностите на НАТО.

Разходите за група **„Полиция, вътрешен ред и сигурност“** по КФП са в размер на **2 406,6 млн. лв.**, като с най-голям дял е Министерство на вътрешните работи с 1 998,95 млн. лв. Средствата за осигуряване дейността на **съдебната власт** са в размер на 957,3 млн. лв., а за тези по **администрирането на затворите** – 234,2 млн. лв. Останалите средства във функцията - 149,5 млн. лв., са **за защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии.**

Разходи, класифицирани в други функции

Разходите за функция **„Общи държавни служби“** са в размер на 3 154,0 млн. лв., 2,4 % от БВП. Разходите за дейностите по **жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда** са в размер на 2 463,8 млн. лв. (1,9 % от БВП). Извършените разходи през годината за финансиране на сферата на **културата, спорта, почивните дейности и религиозното дело** са в размер на 1 030,0 млн. лв. или 0,8 % от БВП. **Разходите, неклассифицирани в другите функции**, включват лихвени плащания по обслужване на държавния и общинския дълг и др. и са в размер на 628,6 млн. лв., което представлява 0,5 % от БВП.

БЮДЖЕТНА ПОЗИЦИЯ НА БЪЛГАРИЯ КЪМ КРАЯ НА 2021 г.

Бюджетно салдо по консолидираната фискална програма

Салдото по консолидираната фискална програма на касова основа за 2021 г. е отрицателно в размер на 3 794,4 млн. лева. Отнесен към БВП, дефицитът по КФП за 2021 г. представлява 2,9 % от БВП. За сравнение в актуализираните разчети към ЗДБРБ за 2021 г. е заложен дефицит за годината в размер на 4 604,2 млн. лв., което означава, че спрямо заложеното в програмата за годината се отчита номинално подобрене на бюджетното салдо с над 0,8 млрд. лв.

Бюджетно салдо по държавния бюджет

На база на данните от годишните отчети за касовото изпълнение на бюджета на първостепенните разпоредители с бюджет салдото по държавния бюджет за 2021 г. е отрицателно в размер на 4 270,4 млн. лв. (3,2 % от БВП), което съпоставено със заложения размер за дефицита по държавния бюджет в актуализираните разчети по ЗДБРБ за 2020 г. (5 484,4 млн. лв.) представлява подобрене с 1 214,0 млн. лева.

Салдо на сектор „Държавно управление“ въз основа на методологията на Европейската система от национални и регионални сметки (ЕСС 2010)

Съгласно априлските Нотификационни таблици за дефицита и дълга на България салдото на сектор „Държавно управление“ за 2021 г. е отрицателно в размер на 4,1 % от БВП.

На база на публикуваните в края на април данни на Евростат за дефицита и дълга на държавите членки през 2021 г. се отчита подобрене по отношение на осреднените стойности за дефицита и дълга на държавите от ЕС. Осреднената стойност на дефицита за държавите членки на ЕС за 2021 г. се равнява на 4,7 % от БВП при отчетен дефицит в размер на 6,8 % от БВП за 2020 г., но все още значително надвишава нивото на показателя за 2019 г. - 0,6 % от БВП, преди избухването на пандемията от COVID-19. За страните от еврозоната осреднената стойност на дефицита на сектор „Държавно управление“ за 2021 г. възлиза на 5,1 % от БВП за 2021 г. при 7,1 % от БВП за 2020 г.

По отношение на дълга, България е трета след Естония и Люксембург, с най-нисък дълг на сектор „Държавно управление“ в ЕС за 2021 г. – 25,1 % от БВП. Четиринадесет държави членки надвишават референтната стойност от 60 % от БВП в Пакта за стабилност и растеж, като средно за ЕС дългът се свива с 1,9 пр. п. на годишна база до 88,1 % от БВП за 2021 година.

Фискално правило по отношение на структурния дефицит на сектор "Държавно управление"

- Средносрочната бюджетна цел за структурния баланс на сектор „Държавно управление“ е дефицит в размер на 1 % от БВП. Тази цел е в съответствие с изискванията на чл. 23, ал. 2 от ЗПФ, като отчита сравнително ниския размер на консолидирания дълг на сектор „Държавно управление“, както и ниските рискове пред дългосрочната устойчивост на публичните финанси.
- През 2021 г. България преизпълни средносрочната бюджетна цел, като структурното бюджетно салдо бе положително. Световната пандемия от COVID-19, в съчетание с нарастване на международните цени, вкл. цените на енергоносителите, доведе до продължаване на разходните политики за подкрепа на домакинствата и фирмите и формиране на отрицателен бюджетен баланс на сектор "Държавно управление" (4,1% от БВП). След корекция спрямо фазата на икономическия цикъл бюджетно салдо бе изчислено на дефицит от 3,8% от БВП. Отчитането на бюджетните мерки, свързани с пандемията, като мерки с временен характер, се отрази в допълнителна възходяща корекция на структурното салдо до излишък в размер на 0,8 % от БВП.

Фискално правило по отношение на дефицита на сектор "Държавно управление"

- На база на данни от априлските Нотификационни таблици за дефицита и дълга на България салдото на сектор „Държавно управление“ за 2021 г. е дефицит в размер на 4,1 % от БВП. Отчетената стойност е по-висока от заложената референтна стойност в чл.25, ал.2 на ЗПФ, но е реализирана при действието на извънредни обстоятелства по чл. 24, ал. 3 на ЗПФ, породени от пандемията от COVID-19, и при прилагане на хипотезата на чл.25, ал.3 на ЗПФ.
- Предвид действието на общата предпазна клауза, формираният дефицит за 2021 г. в условията на извънредна епидемична обстановка над референтната стойност на ПСР не следва да бъде считан за прекомерен и на настоящия етап ЕК не предлага инициране на нови процедури по наличие на прекомерен дефицит за държавителенки.

Фискално правило по отношение на ръста на бюджетните разходи

- През 2020 г. бе активирана общата клауза за дерогация от ПСР, която остана в сила и през 2021. Тя позволява на държавите членки временно да се отклонят от стъпката за постигане на средносрочната бюджетна цел, при условие че това не застрашава фискалната им устойчивост в средносрочен план. Бенчмаркът на разходите е част от индикаторите, следени при оценката на спазването на правилата в превантивната част на ПСР, и като такъв попада под обхвата на общата клауза за дерогация.
- На база направени изчисления от Министерството на финансите, изменението в реално изражение на разходния индикатор, използван за целите на фискалното управление в ЕС, се оценява на 8 % за 2021 г. Това е над нивото на референтния растеж от 2,1% за отчетната година, изчислен от ЕК.

Фискално правило по отношение на салдото по КФП

- Съгласно разпоредбите на чл. 27, ал. 4 от Закона за публичните финанси дефицитът по КФП на касова основа не може да надвишава 3,0 на сто от БВП. На база на годишните отчети за касовото изпълнение на бюджетите на първостепенните разпоредители с бюджет салдото по КФП за 2021 г. е отрицателно (дефицит) в размер на 2,9 на сто от БВП, което не превишава референтната стойност, заложена в ЗПФ. В този смисъл разпоредбите на чл. 27, ал. 4 са изпълнени.

Фискално правило по отношение на консолидирания дълг на сектор „Държавно управление“

- По предварителни данни, съгласно априлските Нотификационни таблици за дефицита и дълга към края на 2021 г., стойността на индикатора, определящ степента на държавна задлъжнялост и един от основните критерии за конвергенция – показателят „консолидиран дълг на сектор „Държавно управление“/БВП“ достига до ниво от 25,1 % (при 24,7 % през 2020 г.). На база на отчетените данни за показателя изискванията на чл. 29 от ЗПФ са изпълнени.

Фискално правило по отношение на максималния размер на разходите

- Съгласно разпоредбите на чл. 28 от ЗПФ разходите по КФП не могат да надвишават референтната стойност от 40 на сто от БВП. На база на обобщените годишни отчети за касовото изпълнение на бюджетите на първостепенните разпоредители с бюджет общите разходи (вкл. вноската на Република България в общия бюджет на ЕС) по КФП за 2021 г. представляват 39,6 % БВП, което съответства на посочената разпоредба. В обхвата на разходите не се включват разходите, извършвани от сметки за средства от ЕС, както и по други международни програми и договори, които са с режим на сметки за средства от ЕС съгласно чл. 8, ал. 4, на ЗПФ включително свързаното с тях национално съфинансиране.

ОТЧЕТЪТ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА БЮДЖЕТА ЗА 2021 г. В ЧИСЛА

103,7 % изпълнение
на разчетите по
приходите

•Изпълнението на годишните разчети за **приходите, помощите и даренията** по консолидираната фискална програма за 2021 г. е 103,7 на сто.

102,0 % изпълнение
на разчетите по
разходите

•**Общите разходи** (вкл. вноската на България в общия бюджет на ЕС) по КФП за годината представляват 102,0 % от разчетите към ЗДБРБ за 2021 г., а по държавния бюджет разходите, трансферите и вноската за бюджета на ЕС представляват 101,8 % от планираните за годината.

2,9 % от БВП
дефицит по КФП

•Салдото по консолидираната фискална програма за 2021 г. е отрицателно в размер на 3 794,4 млн. лв. (2,9 % от БВП), като спрямо заложената цел с актуализираните разчети към ЗДБРБ за 2021 г. бюджетното салдо по КФП отчита номинално подобрене с над 0,8 млрд. лева.

Дефицит в размер
на 4,1 % от БВП на
сектор "ДУ"

•Оценката в априлските Нотификационни таблици за дефицита и дълга е, че през 2021 г. салдото на сектор „Държавно управление“ е отрицателно в размер на 4,1 % от БВП.

25,1 % от БВП
дълг на сектор "ДУ"

•По отношение на дълга България е трета след Естония и Люксембург, с най-нисък дълг на сектор „Държавно управление“ в ЕС за 2021 г. – 25,1 % от БВП.

4,8 млрд. лв. касови
постъпления от ЕС

•Общият размер на касовите постъпления от ЕС (от Структурните и Кохезионния фондове, от ЕЗФРСР и ЕФР, от средства за директни плащания към земеделските производители и плащания по пазарни мерки и др.) за 2021 г. е 4,8 млрд. лв.

Фискалният резерв
е в размер на 9,7
млрд. лв.

•Фискалният резерв към 31.12.2021 г. е 10,7 млрд. лв., в т.ч. 9,7 млрд. лв. по сметки и депозити на фискалния резерв в БНБ и банки и 1,0 млрд. лв. вземания от фондовете на Европейския съюз за сертифицирани разходи, аванси и други.